

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка

Рада молодих науковців

LITTERIS ET ARTIBUS: НОВІ ГОРИЗОНТИ

Випуск IX

Кременець 2024

Litteris et Artibus: Нові горизонти : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. Випуск IX / за заг. ред. О. В. Тригуби. Кременець : ВЦ КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2024. 358 с.

*Друкується згідно з рішенням Ради молодих науковців
Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії
ім. Тараса Шевченка (протокол № 15 від 12 листопада 2024 р.).*
Для внутрішнього використання.

Збірник містить тези молодих науковців, представлені в рамках роботи IX Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців «Litteris et Artibus: Нові горизонти».

Редакційна колегія:

Тригуба Олена Василівна, кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри біології, екології та методик їх навчання КОГПА ім. Тараса Шевченка;

Швець Оксана Вікторівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики дошкільної та початкової освіти КОГПА ім. Тараса Шевченка;

Яловський Павло Миколайович, доктор філософії, старший викладач кафедри мистецьких дисциплін та методик їх навчання КОГПА ім. Тараса Шевченка;

Клак Дмитро Сергійович, викладач кафедри інформаційних технологій та методики навчання інформатики КОГПА ім. Тараса Шевченка;

Пасевич Марія Олександрівна, здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти КОГПА ім. Тараса Шевченка;

Старух Павло Володимирович, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти КОГПА ім. Тараса Шевченка.

Дизайн: Киричок С. В.
Верстка: Горголь В. А.

Відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, імен, а також за відсутність явищ плагіату несуть автори публікацій.

«Рослинництво, селекція і насінництво, плодоовочівництво і зберігання». 2018. Вип. 2. С. 183–191.

11. Січкач В. І., Кривенко А. І., Соломонов Р. В. Сочевиця: важливе джерело високоякісного білка для харчування людей. *Ethnobotany*. 2020. С. 290–300.

12. Селекція бульбочкових бактерій на високоефективний симбіоз з сучасними сортами зернобобових культур / Толкачев М. З. та ін. *Тези доп. Х з'їзду Товариства мікробіологів України* (м. Одеса, 15-17 вересня 2004). Одеса : Астропринт, 2004. С. 247.

13. Троян В. М., Безвенюк З. О., Листопад Т. А. Вплив передпосівної обробки насіння фізіологічно активними речовинами на генеративний розвиток кукурудзи. *Физиология и биохимия культурных растений*. 1993. № 2. С. 144–151.

14. Kaale L. D., Siddiq M., Hooper S. Lentil (*Lens culinaris* Medik) as nutrient-rich and versatile food legume: A review. *Legume Science*. 2023. Vol. 5, no. 2. P. 169.



УДК 57.05

Москалюк Наталія, кандидат педагогічних наук, доцент,
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка;
Прокопів Лідія, Прокопів Олег, учні 10-Д класу Тернопільського академічного ліцею «Українська гімназія» ім. І. Франка

ВИРОЩУВАННЯ СОНЯШНИКУ В УКРАЇНІ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ

Постановка проблеми. В умовах війни в Україні велика увага приділяється агропромислому комплексу і вивченню галузей, які мають важливе народногосподарське значення. Серед цих галузей чільне місце займає олійна промисловість, яка характеризується великими обсягами виробництва та переробки олійної сировини. Соняшник – основна олійна культура в Україні. Насіння районованих сортів і гібридів містить 50–52 % олії, а селекційних – до 60 %,

відповідно на соняшникову олію припадає 98 % загального виробництва олії в нашій державі [2].

Мета дослідження полягає у вивченні актуальних викликів та перспектив збільшення виробництва соняшнику в Україні; визначенні факторів, що впливають на його зростання.

Результати дослідження. В Україні серед олійних культур найбільше промислове значення мають соняшник, соя, озимий та ярий ріпак, гірчиця, рицина, льон олійний. З насіння цих культур одержують унікальні за споживчими властивостями види олій, замінити які в специфічних галузях народного господарства фактично неможливо. Протягом останніх п'ятнадцяти років соняшник є однією з найбільш прибуткових культур для українських фермерів. До того ж він є більш стійким у порівнянні з іншими культурами щодо нестачі вологи в ґрунті. Тож не дивно, що посівні площі під соняшником майже безперервно зростали, досягнувши позначки в 6622 тис. га в 2021 році, а в 2022 році – 7290,4 тис. га (Таблиця 1).

Таблиця 1. Посівні площі, урожайність і валовий збір соняшнику в Україні [3; 4].

Рік	Посівні площі, тис. га	Урожайність, ц/га	Валовий збір, тис. т
1990	1607,9	15,7	2570,8
2000	2670,7	11,8	3457,4
2010	3667,3	15,4	6771,5
2015	4092,6	23	11165
2020	5358,9	21,4	13110
2021	6622	24,6	16392
2022	7290,4	22,4	11329
2023	5220	24,5	12760

Світовий ринок насіння олійних культур і продуктів їх переробки інтенсивно розвивається з кожним роком, набуває прозорості, стає більш прогнозованим. З 60-х рр. минулого століття споживання рослинних жирів та олій у світі зросло в кілька разів. Хороший попит на соняшникову олію на глобальному ринку та високі світові ціни, дозволяв Україні тримати високу планку з виробництва та експорту олії. Показник експорту олії поступово зростає кожен рік, починаючи від 0,554 млн тонн у 2000 році, 7,014 млн тонн олії у 2019 році, а в 2021 році – 5,1 млн т. З вересня по 25 серпня 2023–2024 рр. з

України було експортовано трохи більше 6,23 млн т, що стало одним із найбільших обсягів для вказаного періоду [2].

Проте повномасштабне російське вторгнення призвело до блокування українських чорноморських портів та зупинки більшої частини підприємств з переробки соняшнику, саме тому думки переробників та експортерів змістилися на побудову нових логістичних шляхів для експорту продукції. За попередньою оцінкою аналітиків, обсяг експорту соняшника в 2024 році може стати найменшим показником за останні два роки. Це зумовлено скороченням переробки соняшнику в країні через дефіцит пропозиції сировини. Наприклад, експорт соняшникової олії з України за 25 днів серпня поточного року становив близько 200 тис. т, що на 45 % менше показника за аналогічний період липня [1].

На формування цін на насіння соняшнику та продукти його переробки впливають природно-кліматичні умови і прогнози погоди на майбутнє; зростання витрат на ресурси виробництва; посилення військової агресії негативно впливає на роботу переробних підприємств, які зазнають шкоди від постійних обстрілів та окупації; функціонування логістичних ланцюгів.

Висновки. Отже, слід зазначити, що ринок соняшнику та соняшникової олії є важливим у забезпеченні продовольчої безпеки на внутрішньому і міжнародному рівнях, попит та пропозиція на продукти переробки соняшнику постійно зростають у світі і за прогнозами така тенденція буде і в майбутньому і Україна посідає лідируючу позицію у забезпеченні країн – імпортерів насінням соняшнику та продуктами його переробки. Проте, незважаючи на усі ризики, аграрії намагаються бути лідерами на міжнародному ринку соняшнику.

Список використаних джерел

1. Експорт соняшникової олії з України. *Інформаційно-аналітичне агентство «АПК-Інформ»*. URL : <https://www.apk-inform.com/uk/news/1543440> (дата звернення: 15.10.2024).

2. Огляд українського ринку соняшнику та соняшникової олії – 2022/23. URL : <http://shareupotential.com/ru/BE/ukrainian-podsolnechnik-maslo-2023.html> (дата звернення: 10.10.2024).

3. Статистика вирощування зернових в Україні 2007-2023. URL : <http://shareupotential.com/ru/BE/ukrainian-zerno-statistika-vyraschivania-2020.html> (дата звернення: 15.10.2024).

4. Статистичний збірник «Сільське господарство України». URL : https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ7_u.htm (дата звернення: 15.10.2024).

СЕКЦІЯ БІОЛОГІЇ ТА ЕКОЛОГІЇ

Trufanov Oleh, Abrafikova Liliya, Ananina Hanna, Stepaniuk Lyudmyla, Nardid Eduard

THE EFFECT OF CRYOPROTECTANT GLYCEROL ON THE SURVIVAL AND ANTAGONISTIC ACTIVITY OF LACTOBACILLUS BULGARICUS IMMOBILIZED IN HYDROGEL FILMS AFTER LOW TEMPERATURE AND HYPOTHERMIC PRESERVATION..... 253

Бєбнєва Єлизавєта, Боголюбєв Володимир

ОЦІНЮВАННЯ ЗАБРУДНЕННЯ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ У М. КРЕМЕНЕЦЬ..... 258

Бондаренко Тетяна, Демідєв Михайло

ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА РАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ У ФОРМУВАННІ ЕКОЛОГІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ УЧНІВ 262

Галаган Оксана, Гоцька Тетяна

РОЗДІЛ «БІОРІЗНОМАНІТТЯ» У ШКІЛЬНИХ ПІДРУЧНИКАХ З БІОЛОГІЇ ТА ЕКОЛОГІЇ ДЛЯ 10 КЛАСУ 265

Гузовата Марія

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ДОМАШНІХ ЕКСПЕРИМЕНТІВ У КУРСІ «БІОЛОГІЯ» БАЗОВОЇ ШКОЛИ..... 269

Жєбіна Тетяна

ДАНІ ЩОДО ПЕРЕГЛЯДУ КОЛЕКЦІЇ ПОПЕЛИЦЬ (*HEMIPTERA: ARHIDOIDEA*) ПІДРОДИН АНОЕСІІНАЕ ТА САЛАРНІДІНАЕ МУЗЕЮ ПРИРОДИ ХНУ ІМ. В. Н. КАРАЗІНА 272

Козак Вікторія, Біла Наталія, Піда Світлана

ВПЛИВ МІКРОБНИХ ПРЕПАРАТІВ ТА ФУНГІЦИДІВ НА БІОМЕТРИЧНІ ПОКАЗНИКИ РОСЛИН СОЧЕВИЦІ ХАРЧОВОЇ (*LENS CULINARIS* MEDİK) 274

Москалюк Наталія, Прокопів Лідія, Прокопів Олег

ВИРОЩУВАННЯ СОНЯШНИКУ В УКРАЇНІ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ 280